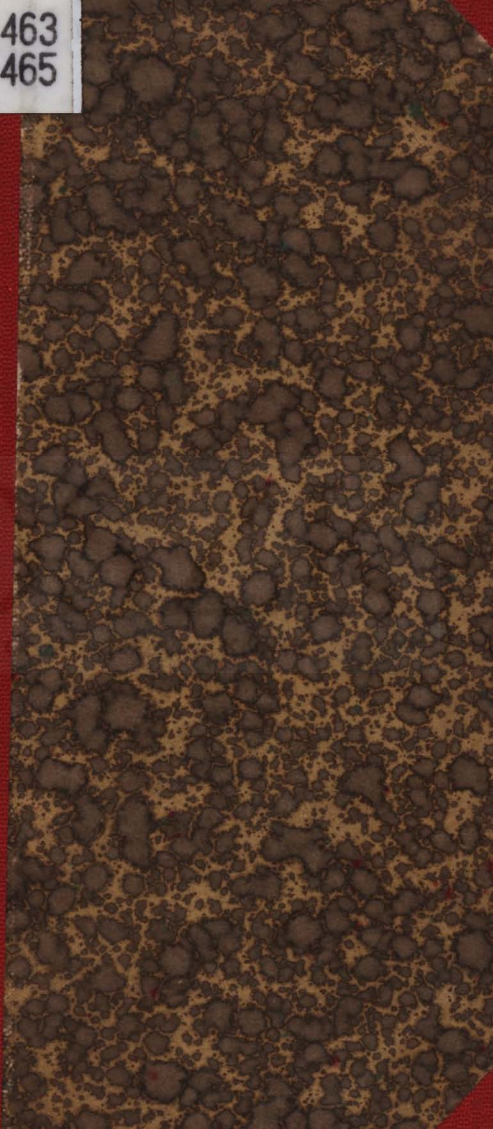
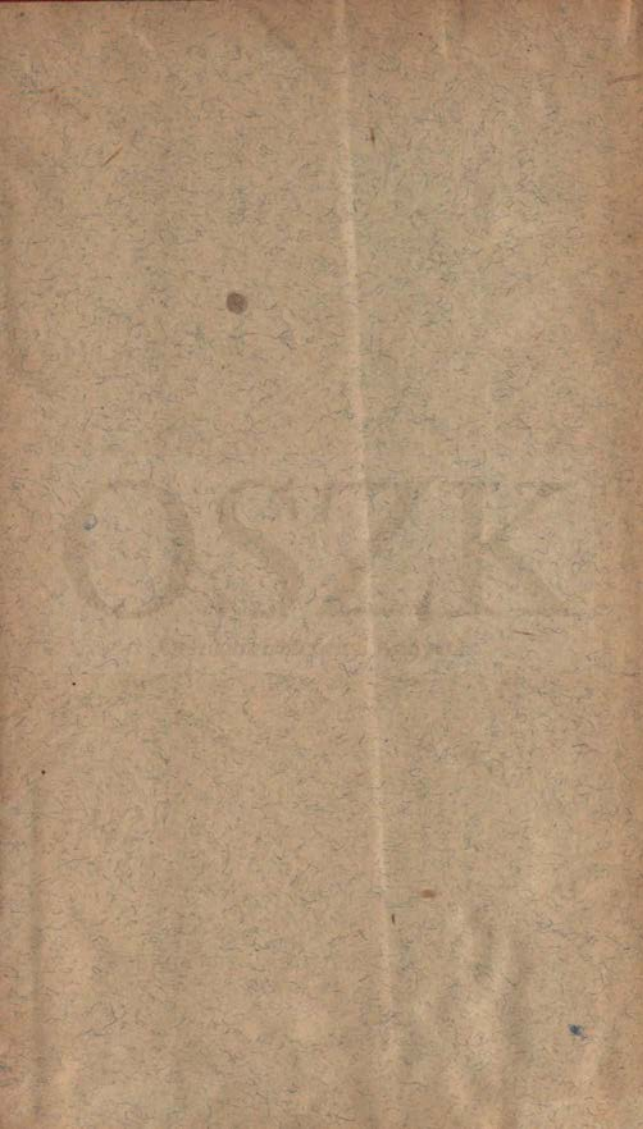

324.463

- 465

Bm 902 III / Schubert

OSZAK

BÉRI BALOGH ÁDÁM

kurucz brigadéros.

TÖRTÉNETI SZINMŰ 1 FELVONÁSBAN.

41c

AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA IRTA

EÖTVÖS KÁROLY LAJOS.

DEBRECZEN,
NYOMATOTT HOFFMANN ÉS TÁRSA NYOMDÁJÁBAN.

1895. — 476.

Személyek.

Mérey Mihály, szegzárdi apátur.

Béri Balogh Ádám, kurucz brigadéros.

Farkas, kurucz kapitány.

Pater Benediktus, professor.

Garaj,)

Kornis,) diákok.

Bárány,)

Petrás, labancz generális.

Langenthaler, labancz kapitány.

Egy tiszt.

Diákok.

Kurucz hadnagyok.

Labancz tisztek.

Kurucz hajduk.

Labancz katonák.

Zenészek.

Színhely : Szegzárd. Idő : 1710.

Első jelenet.

(A szegzárdi apáthur nagyterme. Jobbról asztal körül ülnek Mérey Mihály apáthur, Béri Balogh Ádám brigadéros, Farkas kapitány, pater Benedictus professor; a bal-asztalsaroknál térképen mutogatva áll Langenthaler kapitány. A baloldalt kurucz hadnagyságok foglalják el.)

Langenthaler. Ez utolsó szavam. Tábornokom ezt is sokallni fogja. De legyen nyugvás, igaz, örök béke. Pécs már kapitulált, Simontornya bevéve, Kalocsától Kecskemétig a császári had ütött tábort: mily kilátást nyújthat a szegzárdi fölkelők bekerített hadállása? Fogadják el a császári békejobbot.

Mérey. Nem a császár békéje, hanem a magyar király törvénye kell nekünk. Petrás tábornokkal nem alkuszunk, de a nádortól örömmel fogadnánk békeajánlatot, alkotmánybiztosításokat.

Balogh. Eh, én csak fejedelmet ismerek, Rákóczyn kívül nincs más ura hazámnak; a császár-király idegen pótentát nekem.

Langenthaler. Kurucz brigadéros, állj hát a szavadnak: ágyuink még

ma felelnek reá! (Haraggal elsiet a közép ajtón.)

Mérey. Ok nélkül merni oktan merés. Miért szitod megint a harcz hevét? Az áldozat szabadságunk lehet, — s hazánk szabadságát mi pótolja?

Farkas. Szerencse kereke annyit föl mint alá! Simontornya felépülhet Szegzárdon.

Hadnagyok. Ugy van! Csatára!

Balogh. Csatáron lesz csatánk.
(A térképnél tanakodnak.)

Mérey. (Magában) Mit tegyek? Királyomhoz is, nemzetemhez is hű akarok maradni. Balogh jó honfi, de könyelműn merész vezér; a hadnagyok mind hiven követik: követem én is, hogy kellő időben visszatéríthessem a törvényes béke útjára. (Fenn) Jó, hát legyen, döntsön a kard szava. De fogytán van népünk, nincs fegyvere, elesége.

Pater Benedictus, Kevés a nép? van ötven hős diákom. Kevés a fegyverük? elő a csellel! Nincs élelem? hozunk a vert hadaktól.

Hadnagyok. Éljen a páter! éljen! éljen!

Balogh. Péterkém édes, hadd ölelem meg ! Hadnagyaim, vigasságba megyünk ! A németet furfanggal cselbe ejtjük. Vér nélkül győzünk . . . Hol van a diák-had ?

Mérey. (Félre) A nébulók ne tudják, hogy tudom. (Jobb oldalt el).

P. Benedictus. Megyek, hívom. (Feltárja a bal oldalajtót, — a diákok ott leskelődtek) Canis tota mater ! Ti hallgatóztok ? pfuj, ez asszonybün.

Második jelenet.

Előbbie, Diákok (belépnek.)

Garaj. Csatába vágyunk, ez férfi erény !

Balogh. Férfias tréfával köszörüljétek ki, fiaim, hibátokat. Akartok-e leányok lenni ?

Fiuk. Nem, nem : fegyvert kérünk !

Balogh. Legyetek lányokká, hogy fegyverhez jussatok. Jó tréfa lesz, sirunk majd nevettünkben, és nevetünk a labonczok sirásán. Leányruhákba bujtok, és e csellel a vigadó labancz ha-

dat csufos mód' lefegyverezni lesz a hivatástok.

Hadnagyok. Derék ! bravó !

P. Benedictus. Amici, van kúrás ? mi ?

Garaj. Ha ördögbörbe bujtat is tanárunk : csak egyszer a labanczczal szemben álljunk !

Farkas. Megyek rokolyákért. (El.)

P. Benedictus. Garaj, te léssz a lánykereg vezére. Elég tormát reszelsz orrom alá is : pardont adok, ha most a német tábort szeded reá.

Garaj. Kezet, fiuk, hogy győzünk, vagy veszünk !

P. Benedictus. Ne így : fiam. Vigan, mert így nem hagylak. (Könnyez, megcsókolja Garajt ; ez és a többi diák kezeit csókolja.) Nem is hagyom diákjaim magukra, — canis mater, velök megyek magam is.

Mind. Éljen a jó, a hős Pater Benediktus !

Balogh. Isten óvja, Isten áldja páterkém ! Vitéz urak, mi menjünk a táborba. Kapitányom résen lesz, és hiv, ha kell. (El a hadnagyokkal.)

P. Benedictus. Bolond merény, okosan kell intézni.

Garaj. Okos tanár ur, mink bolondozhatunk, — csiklandja májam ez a hősi heczcz.

P. Benedictus. A cselvetést ki kell előre főzni, mert a labanczok találhatnak lefőzni. Példákban gazdag a történelem: soroljatok néhányat föl velem.

Bárány. Delilla Sámson üstökét lopá meg.

Garaj. Mi meg tarkónkhoz czopfokat fonunk.

Kornis. Guzsáljon font a meg-ejtett Herakles.

Garaj. Befonni mink labanczokat fogunk.

Bárány. Trojánoknak fa ló leve vesztük.

Garaj. Lóvá mi a labanczokat tesszük.

Kornis. Cselnek köszönheté hírét Salamis.

Garaj. Cselünkre tánczol a labancz, szalad is.

Bárány. Siracusát legyőzi a fizika.

Garaj. Labancz hadat lefőzi a fizika.

Kornis. Libák menték az ostromtól meg Rómát.

Garaj. Libák leszünk, hogy rászedjük a rókát.

Bárány. Dezső királyi mezben vérze el.

P. Benedictus. Dicső e példa, ámdé gyászos is : az Isten óvja ifju éltetek !

Kornis. A tót Matyit az ör beküldte Bécsbe.

Garaj. Mi is oda küldjük a labanczot. De kezdjük meg már a furcsa harczot.

Farkas. (Jő egy katonával, ki sok női ruhát hoz.) Itt van a város minden szép ruhája ; ki sem mehetnek a kaczér leányok : helyettük most ti fogtok hálót vetni. (Bő szoknyával a hálóvetést utánozza, Benedictus nyakába esik az. Nevetés.)

P. Benedictus. A sors akarta : hát legyen, — öltözzünk. (Tréfálkodva öltöznek Farkas segítségével.)

Farkas. Biz Istók, szép had, de kivált a mámi. Előre : mars ! szerencsét kell próbálni. (Karon fogva Pater Benedictust, indul ; a diákok utánuk párosan, tréfás menetben el.)

Harmadik jelenet.

Változás.

(Labancz tábor a csatári erdőben. *Langenthaler* egy sátor előtt több tiszttel kockáz. A háttérben katonák hevernek, isznak.)

Langenthaler. A henczegő kurucz brigadérosnak utolsó napja ez.— A lázadás lecsillapult volna, békén mennénk kedves Bécsünk felé, — de ő ellenzett minden alkuvást.

Egy tiszt. Halál reá ! Igunk a győzelmünkre !

Mind. Halál, halál ! (Kocshintanak, isznak :)

Langenthaler. Veszett jó kedvem támad, — hej, mulassunk ! (Isznak) Csak lánykoszoru fonódnék táborunkra: tánczba sodornánk minden virágszálát. (Kockáznak.)

Negyedik jelenet.

Előbbiek. P. Benedictus (női ruhában.)

P. Benedictus. (Magában.) Segéljen a magyarok Istene ! Sokat vetek kockára, bár nyernénk. Ni ezek is kockára játszanak.

Langenthaler. Vesztettem. (Fizet.)

Egy tiszt. Játékban veszt, ki győz a szépnem ellen. Im itt egy szép, siess meghódítani.

Langenthaler. Brr. vénebb ez a csatári szilfánál ; de árnyában tán vadrózsák virulnak. Mi jót hoz asszony ? és mi szépeket ?

P. Benedictus. Szép eprem van, szemen szedett.

Egy tiszt. Ki szedte ?

P. Benedictus. A szegzárdi leányok most adák át, hogy adjam el, míg ők tovább böngésznek.

Langenthaler. Belé a borba mind az epredet ! és karjainkba a sok szép leányt ! Zenét elő, tánczkedvem ég, oltsátok ! A fegyvertáncz ropogjon oly szilajjan, mint óra mulva dúl csatánk viharja !

P. Benedictus. Vitéz urak, tüstént hozom leányim. (El.)

Egy tiszt. Halálra ittam ? éljen a vig élet !

Mind. Éljen ! (Isznak. Zenészek a sátrakból előjönnek. Tánczene.)

Ötödik jelenet.

Előbbiek. Diákok. (P. Benedictustól vezetve jönnek.)

Langenthaler. Csatár nymphái erre tartsatok, a Mars vitézi várnak fegyvertánczra. Kupámba bort apáttok pinczejéből! Karomba Bartinátok liljomit! (Iszik, aztán Garajt átöleli, lejt vele. A többi tiszt és katona példáját követi.)

P. Benedictus. (Egy kupát fölhajt. Félre.) O canis mater, a mi ó borunk ez! Torkodra forr, te pákosztos patkányhad! (Fegyvertáncz közben a diákok elszedik tánczosuk fegyvereit, hátranyújtják P. Benedictusnak, ki elviszi a háttérbe. A táncz végével mind fegyver nélkül maradnak. Harsonaneszre fölriadva keresik fegyvereiket. A diákok némelyike megkötözi tánczosát, nehánya elvonul. Riadó.)

Hatodik jelenet.

Előbbiek. Balogh. Kuruczok. Majd Farkas.

Balogh. Hahaha! csapóba hullt a patkány? Add meg magad labancz, ha kedves élted.

Langenthaler. Jaj én botor! Vitézim föl tusára! ököl, husáng,

agyar a fegyverünk ! (Dulakodás. A labanczok megkötöztetnek.)

Garaj. (Leveti szoknyáját, kendőjét ; társai szintén.) Vitéz urak, köszönjük a majálist. (Nevetés.)

Langenthaler. Pokol lidérczi, átok, átkom rátok !

Balogh. (Garajhoz.) Sietve hidd apáthurunk, hahaha !

Garaj. Futok (El.)

Balogh. (Langenthalerhez.) No most mi lesz a béke ára ?

Farkas. (Sebten jő, kuruczokkal. Hal-
kan Baloghoz.) Veszély közelg : lovas
had vágtat erre.

Balogh. (A diákokhoz.) A foglyokat
vigyétek a kastélyba. (P. Benedictus, a
diákok és a foglyok el.)

Farkas. Baj lesz.

Balogh. Mondd, bál lesz, a kardom
tánczol, labanczok háta lesz a táncz-
terem. Fölér ez óra farsang hét heté-
vel. (Kinn harczy zaj.) Kurucz ! roham !
előre ! (Kivont karddal elől rohan ; utána
mind el.)

Hetedik jelenet.

Mérey, Garaj (jönnek)

Mérey. Isten-ítélet a siker. Hát győztünk? Pedig remegtem ám, hogy elveszítnek a labancz hadak. Mi zajriad? foly a harcz?

Garaj. A harcz lehetlen, elfogánk a tábort.

Mérey. Fiam csalódol, ütközet vijong ott.

Garaj. (Fára kuszik.) Jaj, erre tart egész labancz lovasság, üzőbe vette a kurucz hajdukat.

Mérey. (Ágyuzás.) A várat is lövik! Csak béke ment meg. Fiam köttözz fehér kendőt az ágra. — (Garaj kendőjét lobogóul felkötí a legmagasabb ágra, aztán lekuszik:)

Nyolczadik jelenet.

Előbbiek, Petrás tábornok, labancz tisztek, kátonák.

Petrás. (Még künn.) Fehér zászló? ki kéri békejobbunk? (Bejö.) Ah Mérey? ki fogva tartja őket!

Mérey. Kiket?

Petrás. A törzskarom legjobb vitézeit.

Mérey. (Félre.) Váramba értek ? e tuszok mentnek meg ! (Fenn.) Fegyverszünet a béketárgyalásra : kiment-heti halál torkából őket.

Petrás. Ki kényszerít ? Apát ur diktál békét ? Ön is fogoly : im császárom pecsétje.

Mérey. Király parancsa fér csupán gyűrümhöz ; más ellen véd ez és fehér lobogóm.

Petrás. Fogjátok el.

Garáj. (Elszántan előugrik.) Ne félj uram, megvédlek. E tiz köröm vakítja meg, ki érint ! (A katonák megzavarodva visszalépnek.)

Petrás. Fiú, feláldozásod nem vész kárba : legyenszabad apáthuradnak útja.

Mérey. De nem megyek, amíg a békealku nem biztosít e had zsarlása ellen.

Petrás. Ni ő szab alkut !

Mérey. Husz percz alatt a foglyaim vagy függnek, vagy néma lesz az ágyu és a vészkiált, s lecsendesül a táborok haragja.

Petrás. Derék, apáturam, helyén a szive ! Im én kezet nyujtok uram a császár (Mérey visszautasító mozdulatot tesz) s király nevében, (Mérey megrázza Petrás jobbját. Int Garajnak, ez elsiet.) Csak egyet kötök ki : Balog — (Félbeszakittatik a közelgő labanczok és fogoly kuruczok zaja által.)

Kilenczedik jelenet.

Előbbiek, Balogh, kuruczok, labanczok.

Labancz hadnagy. Jelentem, itt a bőszi kurucz !

Mérey. Bal sejtelem !

Balogh. Czudar ! eressz, vagy ölj meg !

Petrás. Sziszegsz kigyó ? kitépem méregfogad ! (Méreyhez.) Baloghról szoltam, — ez feltételem : vagy esküszik Balogh, hogy hü lesz ismét föl-kent királya ő felségihez, vagy mint rebell bitón lákol daczáért.

Balogh. Rákóczynak nevét rebegte esküm : övé vagyok, habár leomla trónja.

Mérey. Fiam Balogh, hazádat tiprod így le ! Uram vezér, kegyelmezz életének !

Tizedik jelenet.

Előbbiek, Langenthaler, labancz tisztek.

Langenthaler. Vezér, e szégyentul nem élhetem ! Miért nem vették ott el életem ! ? Még egyszer add kezembe jó szablyám : csak egy döfés szivembe, s visszaadnám !

Egy tiszt. Mi bünhödünk, de néki adj kegyelmet !

Langenthaler. (Meglátja Baloghot) Balogh fogoly ? . . . Kegyelmet esdek én is : hogy kardomat övével mérjem össze, vitézi hírem foltját megtoroljam.

Petrás. Legyen. Bocsásd. Itéljen Istenünk. Ne kardod, és ne néked is. Vivjatok !

Balogh. Köszönöm vezér ! — Becsüllek bajtárs. (Kezet fognak, állást vesznek.) Éljen Rákóczy ! — (Összeecsapnak ; hosszú heves viaskodás.) Sziven találta. (Lehanyatlik, Mérey hozzá siet.) — Legyen hát béke. (Meghal.)

(A függöny legördül.)

OSZK

